



Akışkan Modernite ve Transhümanizm: İnsanlığın Yeni Sınırlarını Keşfetmek

Liquid Modernity and Transhumanism: Exploring The New Limits of Humanity

Mustafa ŞAHİN 

Harran Üniversitesi, Viranşehir MYO, Sosyoloji, Şanlıurfa/Türkiye

ÖZ

Bu çalışmada, akışkan modernite, transhümanizm ve ölüme başkaldırı konuları incelenmektedir. Akışkan modernite kavramı, çağdaş dünyanın sürekli değişen ve karmaşıklaşan koşullarını ifade etmektedir. Bu dönemde, insanlar kendilerini sürekli olarak yeniden inşa etmekte ve dönüştürmektedir. Transhümanizm ise, insanın biyolojik sınırlarını aşarak daha gelişmiş bir varlık haline gelmeyi hedefleyen bir düşünce hareketidir. Bu akım, bilim ve teknolojinin yardımıyla insanların yaşam süresini uzatma, hastalıklara direnç kazanma ve hatta ölümsüzlüğe ulaşma potansiyeline sahip olduğunu savunmaktadır. Ölüme başkaldırı ise, transhümanizmin temel hedeflerinden biridir. İnsanların ölümü yenmek ve yaşamlarını sonsuz bir şekilde uzatmak amacıyla teknoloji ve bilimi kullanması öngörülmektedir. Yöntem olarak, geniş bir literatür taraması yapılmıştır. Bu bağlamda, teknolojik gelişmelerin ve toplumsal değişimlerin etik, felsefi ve sosyal boyutları kritik bir perspektifle tartışılmıştır. Çalışmanın amacı, akademik ve kamuoyu tartışmalarına katkıda bulunarak, gelecekteki sosyal yapıların nasıl şekillendirilebileceğine dair önemli soruları gündeme getirmektir. Çalışmada, bu konuların sosyolojik açıdan değerlendirilmesi ve toplumsal etkileri de ele alınmıştır. Çalışma akışkan modernite, transhümanizm ve ölüme başkaldırı gibi konuları tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Akışkan modernite, Transhümanizm, Ölüme başkaldırı, Teknoloji, Toplumsal etkiler.

Abstract

In this study, topics such as liquid modernity, transhumanism, and rebellion against death are examined. The concept of liquid modernity describes the constantly changing and complex conditions of the contemporary world. In this period, individuals are perpetually reconstructing and transforming themselves. Transhumanism, on the other hand, is a movement that aims to transcend human biological limits and become a more advanced being. This movement advocates that with the aid of science and technology, humans have the potential to extend their lifespan, gain resistance to diseases, and even achieve immortality. Rebellion against death is one of the primary goals of transhumanism. It is foreseen the use of technology and science by humans to defeat death and indefinitely extend their lives. The methodology involves a comprehensive literature review. In this context, the ethical, philosophical, and social dimensions of technological advancements and social changes were discussed from a critical perspective. The aim of the study is to contribute to academic and public debate, bringing to the fore important questions on how future social structures could be shaped. The study also addresses the sociological assessment and social effects of these topics. The study discusses topics such as liquid modernity, transhumanism, and rebellion against death.

Keywords: Liquid modernity, Transhumanism, Rebellion of death, Technology, Societal impacts.

Öneçikanlar

- Bu çalışmada, akışkan modernitenin sürekli değişen dünyasında insanın kendini yeniden inşa etme süreci, transhümanizmin insan biyolojisini aşma hedefi ve ölümsüzlüğe ulaşma potansiyeli ele alınmaktadır.
- Bilim ve teknolojinin gelişimi sayesinde, insanlığın yaşam süresini uzatma, hastalıklara karşı direnç kazanma ve hatta ölümsüzlüğe ulaşma gibi çığır açıcı potansiyelleri tartışılmaktadır.

1. Giriş

Akışkan modernite ve transhümanizm, günümüzde teknolojik ve toplumsal değişimlerin hızla ilerlediği bir dönemde önemli tartışma konuları haline gelmiştir. İnsanların yaşamları, kimlikleri ve ilişkileri giderek belirsiz ve değişken hale gelmektedir. Akışkan modernite kavramı, bu değişimi ve belirsizlik ortamını ifade etmektedir.

Akışkan modernite, 20. ve 21. yy. en mühim sosyal teorisyenlerinden biri olan Zygmunt Bauman tarafından ortaya atılan bir kavramdır. Bauman, modern dönemin yerini akışkan bir döneme bıraktığını savunmaktadır. Geleneksel modern toplumda bireyler, belirli kalıplar ve normlar içinde yaşar ve kendilerini tanımlarlar. Ancak akışkan modernitede, bu sabitlik yerini belirsizlik ve değişkenliğe bırakmaktadır. İnsanlar sürekli olarak hareket halinde, değişen ilişkiler içinde ve farklı kimlikler arasında dolaşmaktadır. Bu durum, bireylerin kendilerini sürekli olarak yeniden keşfetmelerine neden olmaktadır (Bauman, 2023: 11).

Bilimsel gelişme ve teknolojik ilerleme yoluyla insanın doğaya hükmetme arzusu, yeni boyutlara ulaşan esnek bir doğa anlayışını ortaya çıkarmıştır. İnsan odaklı bu bakış açısı, öncelikle insan organizmasının aşkın bir organizmaya dönüşmesi ya da dönüştürülmesi ile ilgilidir. Fitri tekamülün bilim ve teknolojinin gelişiminin gerisinde kaldığı düşüncesiyle bedene ve doğaya müdahale edilmesi gerekliliği ve hatta doğal olduğu görülebilmektedir. Vücudu gerektiği gibi dönüştürmek için teknoloji kullanımını destekleyen transhümanizm, teknolojik gelişmelerin insan doğasını dönüştürme potansiyelini araştıran bir felsefi hareket olarak tanımlanmaktadır (More, 2018). Transhümanistler, insanların biyolojik sınırlarını aşarak daha uzun, daha sağlıklı, daha akıllı ve daha güçlü bir yaşam sürmelerini hedeflemektedirler. Bu amaçla, yapay zekâ, genetik mühendislik, nanoteknoloji ve diğer ileri teknolojilerin kullanılması önerilmektedir. Transhümanizm, insanın tekamülünü hızlandırmayı ve insan doğasını dönüştürmeyi hedefleyen bir düşünce sistemi olarak görülebilmektedir.

Akışkan modernite ve transhümanizmin birbiriyle bağlantılı olduğu tartışılmaktadır. Bu düşünce akışkan modernitenin, teknolojik gelişmelerin hızını ve toplumun sürekli değişen yapısını vurgularken, transhümanizmin ise bu teknolojik gelişmelerin insan doğasını dönüştürme potansiyelini ele almasına dayandırılmaktadır. Her ikisi de insanların hayatlarını, ilişkilerini ve kimliklerini etkileyen kavramlar olarak görülmektedir.

Bu kısımda, akışkan modernite ve transhümanizm kavramlarının temel hatları çizilmekte ve sonrasında transhümanizmin ölüme başkaldırı olup olmadığı hususu tartışılmıştır. İlerleyen bölümlerde daha detaylı olarak her bir kavramın özellikleri, etkileri ve tartışmaları incelenmiştir. Bu çalışmanın amacı, teknolojik ilerlemenin ve toplumsal değişimlerin insan varoluşu üzerindeki etkilerini derinlemesine incelenmektir. Akışkan modernite ve transhümanizm kavramlarını ele alarak, bu dönüşümlerin insan yaşamı, kimlik, ilişkiler ve ölüm kavramı üzerinde nasıl temel değişiklikler yarattığını analiz edilmektedir. Bu çalışmanın önemi, sürekli evrilen toplumsal dinamikler ve teknolojinin sınırları zorlayan potansiyeli arasındaki karmaşık ilişkileri aydınlatması yönüyle araştırma önemli görülmektedir. Metodoloji olarak, geniş bir literatür taraması yapılmakta ve çeşitli düşünürlerin teorilerini bir araya getirmekte, bu konuların çok boyutlu etkilerini kritik bir perspektifle ele alınmaktadır. Bu çalışmanın, toplumun teknolojik ilerlemelere adaptasyonu ve bu ilerlemelerin etik, sosyal ve felsefi boyutlarının anlaşılması konusunda alanyazına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Akışkan Modernite

Akışkan modernite, Bauman tarafından ortaya atılan bir kavramdır (Bauman, 2023: 11). Bu kavram, modern dönemin sona erdiğini ve yerini akışkan bir döneme bıraktığını belirtmektedir. Bauman'a göre, modern dönemde insanlar kendilerini belirli kalıplar içinde tanımlar ve yaşarlar. Ancak akışkan modernitede, insanların hayatları belirsiz ve değişkendir. Bireyler, toplumda belirli bir yere ait olmak yerine, sürekli olarak hareket halindedirler ve kimliklerini sürekli olarak

yeniden keşfederler. Akışkan modernite, teknolojik gelişmelerin hızlandığı bir dönemde ortaya çıkmıştır. İnsanlar, her şeyin hızla değiştiği bir dünyada yaşadıklarını hissetmektedirler. Teknolojik yenilikler insanların hayatını kolaylaştırmakta, ancak aynı zamanda toplumda bazı sınırların kalkmasına ve insanların kendilerini yeniden tanımlamalarına neden olmaktadır (Bauman, 2023).

Bauman, modernitenin akışkan hale geldiğini, Marx ve Engels'in "katı olanın buharlaştığı" iddiasının ötesinde olduğunu söyleyerek, akışkan modernite teorisi üzerine sosyolojik bir yaklaşım inşa etmektedir. Akışkan modern dünya, organize ve katı modern dünyanın aksine, rutin, yapısal ve rutin olmaktan ziyade bireysel davranışların değiştiği toplumsal bir hayatı temsil etmektedir. Bu anlamda geleneksel modern dünyanın organize, katı ve yapılaşmış yapısından farklı bir toplumsal hayatı ifade etmektedir. Bu akışkan modern dünyada, rutin ve yapısal normlar yerine bireysel davranışların öne çıktığı vurgulanmaktadır. Toplumsal ilişkiler, kurumlar ve kimlikler değişkenlik gösterirken, bireylerin yaşantıları da sürekli bir değişim içerisindedir (Bauman ve Lyon, 2013: 13).

Modernitenin katı evreden sıvı evreye geçişi, derinlemesine paradigmatik değişiklik ve dönüşümleri beraberinde getirmektedir (Filiz, 2022: 130). Bu süreçte, sıvıların katılar gibi belirli bir şekli olmadığı bilinmektedir. Zamansal ve mekânsal sabitlenme olmamasından dolayı, sıvılar zorlanır ve her an form değiştirmek zorundadır. Katıların mekânsal boyutları vardır ve zamansal boyut onlar için önemli değildir. Akışkanlar için zamanın kendisi mekândan daha önemlidir. Bu bağlamda sabit moderniteden akışkan moderniteye geçişin bir durum değişikliği olduğunu ve bu geçişin akışkanlığın özelliklerini yansıttığını ifade etmektedir. Sıvıların katılardan farklı olarak belirli bir şekli olmadığı ve sürekli form değiştirmeye meyilli oldukları anlaşılmaktadır. Bu durum, akışkan modernitede mekândan ziyade zamanı ön plana çıkarmaktadır. Günlük hayattan bir örnek olarak, iletişim teknolojilerindeki hızlı değişim ve gelişmeler akışkan modernitenin bir örneği olarak düşünülebilir. Örneğin, geçmişte mektuplarla yapılan iletişimde sabitlenme vardı. Mektuplar belli bir sürede yazılıyor, posta yoluyla gönderiliyor ve alıcısına ulaşması zaman alıyordu. Ancak günümüzde mobil iletişim araçları ve internet sayesinde iletişim çok daha hızlı ve anlık hale gelmiştir. Mesajlaşma uygulamaları veya sosyal medya platformları üzerinden anında iletişim kurulabilir, anlık paylaşımlar yapılarak farklı mekanlarda bulunan insanlar birbiriyle etkileşimde bulunabilir. Bu, akışkan modernitenin zamansal boyutunun ön plana çıktığı bir örnektir. İletişim süreçleri hızlanmış, sabitlenmiş yapılar yerini akışkan ve değişken bir iletişim biçimine bırakmıştır. Bu örnek, günlük hayatta akışkan modernitenin etkilerini gösteren bir durumu yansıtmaktadır. Akışkan modernite, toplumsal ilişkilerin, teknolojik gelişmelerin ve yaşam tarzlarının sürekli değiştiği bir dünyayı ifade ederken, bireylerin davranışları ve deneyimleri üzerinde de etkileri olduğunu göstermektedir (Bauman, 2023: 26).

Bauman'ın (2023: 11) belirttiği gibi "yüz yıl evvel modernite, mümkün olan en yüksek mükemmellik düzeyi için çabalamak" anlamına geliyordu. Artık "sonsuz bir gelişme süreci, ulaşılamaz nihai bir amaç ve ulaşılamaz bir hedef" anlamına gelmektedir. Bu bağlamda akışkan hayatı tasvir etmeye çalışmak; koşulların bilinmediği tehlikeli ve maceralı bir hayatı resmetmek gibidir. Bu duruma kariyer tercihleri ve iş hayatı üzerinden akışkan modernitenin etkilerini de örnek gösterebiliriz. Geçmişte, insanlar genellikle bir mesleği seçer ve bu meslekte sabitlenirdi. Bir şirkete girer, o şirkette uzun yıllar çalışır ve emekliliğe kadar aynı alanda faaliyet gösterirdi. Ancak günümüzde iş dünyası hızla değişmekte, teknoloji ve pazar koşulları sürekli olarak değişiklik geçirmektedir. Bireyler artık birden fazla iş yerinde çalışma, farklı sektörlere geçiş yapma, serbest çalışma veya proje bazlı çalışma gibi esnek kariyer tercihleri yapma eğilimindedir. Bu durum, akışkan modernitenin bir yansımasıdır; insanlar kariyerlerinde sürekli olarak değişiklikler yapmak zorunda kalabilirler, belirsizliklerle karşılaşabilirler ve yeni fırsatlar arayışı içerisinde olabilirler. Bu durum, akışkan modernitenin günlük hayatta ortaya çıkan etkilerini göstermektedir. İş

hayatında esneklik, değişkenlik ve belirsizlik artmıştır, bireylerin kariyer tercihleri ve çalışma şekilleri çeşitlenmiştir. Bu da Bauman'ın akışkan modernite kavramının yansımalarından biridir.

Katı moderniteyi sıvı moderniteden ayıran şey, en bariz haliyle, amaçlarındaki farklılıktır. Katıların erimesi, mevcut katıların katılık derecesi ile ilgili hayal kırıklığından kaynaklanır. Bu durumda, katılık yerine akışkanlığın arzu edilen şey olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte, akışkanlığın katıların zıttı olmadığı, daha çok katıları takip etmenin bir sonucu olduğu da belirtilmelidir. Aslında modernite başından beri bir akışkan olma süreci olmuştur. Modernizm, geleneğin, geçmişin, tarihin ve dinin belirlediği katılıklardan kurtulmak amacıyla gerçekliği yeniden şekillendirme çabası olarak ortaya çıkmıştır. Bu çaba, mevcut katı yapıları eriterek kendi istediği form ve biçime dönüştürme ve daha da katılaştırma hedefini taşımaktadır. Bu süreçte, mevcut örgütlenme şekilleri bir potada eritilmek suretiyle kalıplar kırılmıştır. Lakin bu kalıplar, yerine yeni bir düzen konulmadan kırılmıştır. Özetle, geleneksel hayattan kurtulan insanlar, tasarlanmış olan bu yeni düzende seçim yapma zorunluluğuyla karşı karşıya kalmışlardır (Tepeler, 2022: 7). Sonuç olarak, geleneksel hayattan kurtulan insanlar, tasarlanan yeni düzende seçim yapma zorunluluğuyla karşı karşıya kalırlar. Bu durum, modernitenin akışkanlaşma sürecinin bir sonucudur ve insanlara daha fazla seçenek ve özgürlük sağlamaktadır.

Bauman (2023), akışkan modernitede nesnelere artık katı bir yaşam döngüsüne sahip olmadığına, ürünün yerini yeninin alana kadar eskinin çözüldüğüne dikkat çekmektedir. Ona göre bu yeni durumda o kadar çok akışkanlık var ki, bir şeylerin donabileceği bir ortam yaratmak asla mümkün değil. Akışkan modernitenin bir diğer mühim göstergesi, iktidarı siyasetten bağımsız küresel bir olguya dönüştürme sürecidir. Bu dönemde güç, siyasi araçlarını kaybeden uluslararası piyasanın bir parçası haline gelmektedir. Akışkan modernizme geçişte tesirli olan bir başka etken de bireyin toplumsallık üzerindeki hakimiyetidir. Ferdi faydaların sosyal değerlerin önünde olduğu bu akışkan zeminde, toplum giderek yapısal bir varlık olmaktan çok bir network olarak görülmektedir.

Akışkan çağının bir diğer göstergelerinden olan, uzun vadeli düşünme, planlama ve eylemin modasının geçmiş olmasıdır. Çünkü bu yeni çağda hızla unutulması gereken bilgiler üzerine yeni anlayışlar inşa ediliyor ve bu da uzun vadeli bir şey inşa etmeyi imkânsız hale getiriyor. Diğer bir ölçü belirsizliktir. Bauman, akışkanlığın en mühim unsurlarından birinin öngörülemezlik olduğuna inanıyor ve bu da akışkanlık korkusunu besliyor. Akışkanlığın nihai ve ikmal edici unsuru bağımsız kişidir. Değindiğimiz hususlardan kaynaklanan olasılıklar ve riskler dışında, tüm sorumluluk sözde kendi kaderini tayin eden bireye aittir. Bu ortamda uyum sağlamaktan çok esneklik gerekir ve değişen ortamda ayakta kalabilmek için esneklik gerekmektedir (İnce, 2022: 3). Bu bağlamda Akışkan modernitenin bir özelliği olarak, nesnelere artık katı bir yaşam döngüsüne sahip olmadığı ve eski olanın çözüldüğü vurgulanmaktadır. Bu durum, sürekli akış halinde olan bir ortamda bir şeylerin donabileceği bir alan yaratmanın mümkün olmadığını göstermektedir.

Güncel bir örnek olarak, teknoloji alanında yaşanan hızlı gelişmeler akışkan modernitenin bir göstergesidir. Yeni bir ürün piyasaya sürüldüğü anda, daha önce kullanılan bir teknoloji hızla eskimekte ve yerini yenisi almaktadır. Örneğin, akıllı telefonlar sürekli güncellenmekte ve eski model cihazlar hızla eskisi gibi işlev görmemeye başlamaktadır. Bu süreçte, tüketici sürekli olarak yeni ürünlere adapte olmak zorunda kalmaktadır ve uzun vadeli düşünme, planlama ve eylem geçerliliğini yitirmektedir. Ayrıca, küresel siyasetten bağımsız bir şekilde iktidarın uluslararası piyasanın bir parçası haline gelmesi de akışkan modernitenin bir özelliğidir. Örneğin, küresel şirketlerin ekonomik güçleri, devletlerin siyasi etkisini aşarak uluslararası pazarda belirleyici hale gelmektedir. Bu durumda, güç siyasi araçlarını kaybederek küresel ekonomik sistem içinde şekillenmektedir.

Bireyin toplumsallık üzerindeki hakimiyeti de akışkan modernitenin önemli bir etkisidir. Özellikle sosyal medya ve dijital iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla, bireylerin kendi çıkarları ve tercihleri

ön plana çıkmaktadır. Toplumsal değerlerin ve yapıların yerine, bireysel çıkarlar ve ilişkiler ağı öne çıkmaktadır. Bu örneklerle, akışkan modernitenin günümüzdeki etkilerini görebiliriz. Hızlı teknolojik değişimler, küresel ekonomik güçlerin etkisi ve bireyin toplumsal ilişkilerdeki rolü, akışkan modernitenin belirgin özelliklerini yansıtmaktadır.

Normatif yapılara sahip katı modernite, daha iyi organize edilmiş ve planlanmış bir yaşamı temsil etmektedir. Öte yandan Bauman'a göre akışkanlıkla birlikte kısa vadeli projeler ve deneyimler ana akım haline geldi ve akışkan modern yaşam kuralsızlaştırmanın hâkim olduğu bir tüketici hayatı olduğu için rutinler yaratan yapı demode olmaktadır. Bu çağda tüketiciler varlıklarını piyasa üzerinden tanımlamakta ve piyasa (pazar) ekonomisi içinde varlıklarını "metalaştırma" baskısı altında yaşamaktadırlar (İnce, 2022: 4). Bu anlamda sosyal medya platformlarının akışkan modernitenin bir yansıması olduğunu gösterebiliriz. Sosyal medya, kullanıcıların kısa vadeli projeler ve deneyimler üzerine odaklandığı, anlık paylaşımların ve etkileşimlerin önemli olduğu bir ortam sağlamaktadır. Bu platformlar, sürekli olarak güncellenen içeriklerle doludur ve kullanıcılar kendi varlıklarını bu platformlar üzerinden tanımlama eğilimindedir. Sosyal medya, kullanıcıların kendilerini pazarlamalarını ve kendilerini "marka" haline getirmelerini teşvik etmektedir. Örneğin, bir kullanıcının Instagram hesabında paylaştığı fotoğraflar, beğeniler ve takipçi sayısı, onun sosyal itibarını ve popülerliğini belirleyen faktörler haline gelmiştir. Bu durumda, kullanıcılar kendilerini sürekli olarak "metalaştırma" baskısı altında hissetmektedir (Bauman, 2022: 117). Kendi yaşamlarını ve deneyimlerini pazarlama amacıyla paylaşmak, akışkan modern yaşamın bir gerekliliği haline gelmiştir.

Aynı şekilde, çevrimiçi alışverişin yaygınlaşması da akışkan modernitenin bir yansımasıdır. Tüketiciler, sürekli olarak yeni ürünler ve trendler arayışı içinde olup, kısa vadeli tüketim projelerine odaklanmaktadır. Online platformlar üzerinden hızlı ve kolayca alışveriş yapma imkânı, tüketicileri sürekli olarak yeni ürünlerin peşinde koşmaya teşvik etmektedir. Bu da rutinlerin yerini anlık ve değişken tüketim alışkanlıklarının aldığı bir tüketici hayatını beraberinde getirmektedir. Bu örneklerle, akışkan modernitenin günlük hayatta nasıl etkileri olduğunu görebiliriz. Sosyal medya ve çevrimiçi alışveriş gibi platformlar, kısa vadeli projelerin ve anlık deneyimlerin ön planda olduğu, rutinleri zayıflatan ve tüketicilerin varlıklarını pazarlama baskısı altında yaşadığı bir akışkan modern yaşamı temsil etmektedir.

Zygmunt Bauman, teknolojiyi akışkan modernitenin bir parçası olarak ele almış ve onun toplumsal değişim üzerindeki etkilerini analiz etmektedir. Bauman'a göre, teknoloji akışkan modernitenin hızını ve karmaşıklığını artıran bir faktördür (Bauman, 2023: 33). Bauman, teknolojinin akışkan modernitenin en önemli unsurlarından biri olan "uzaklaşma" kavramını güçlendirdiğini belirtmiştir (Bauman ve Lyon 2013: 98-100). İnternet ve diğer iletişim teknolojileri, insanların fiziksel olarak bir araya gelmeden iletişim kurabilmesini sağlamış ve böylece bireyler arasındaki ilişkilerin daha akışkan ve geçici hale gelmesine neden olmuştur. Sanal ortamlarda kurulan ilişkiler, kolayca sonlandırılabilir ve değiştirilebilir hale gelmiştir. Aynı zamanda, teknoloji aracılığıyla tüketim kültürünün yayılmasını da vurgulamıştır. Bauman, tüketim toplumunun temel özelliği olarak, teknolojinin sunduğu ürünlerin hızla değişmesi ve güncellenmesi üzerinde durmuştur. İnsanlar sürekli olarak yeni teknolojik ürünlere yönelirken, eski ürünlerin hızla modası geçmekte ve âtil duruma düşmektedir. Bu durum, tüketim kültürünün hızla tüketme ve yenileme üzerine odaklandığı akışkan bir toplumun oluşmasına katkıda bulunmaktadır.

Teknolojinin akışkan moderniteye etkileri konusunda Bauman'ın bir diğer vurguladığı nokta ise güvenlik ve kontrolün azalmasıdır. Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte, kişisel bilgilerin paylaşımı ve dijital izlerin bırakılması artmaktadır. Bu durum, bireylerin gizlilik haklarının zayıflamasına ve güvenlik endişelerinin artmasına neden olmaktadır. Ayrıca, teknolojiye bağımlılık ve dijital ortamda manipülasyon da güvenlik konularında önemli sorunlar olarak ortaya çıkmaktadır. Bauman, teknolojinin akışkan moderniteye etkilerini eleştirirken, aynı zamanda teknolojinin potansiyelini de vurgulamıştır. Teknoloji, iletişimi kolaylaştırma, bilgiye erişimi artırma ve küresel

bağlantıları güçlendirme gibi faydalar sağlayabilmektedir. Ancak, bu faydaların yanında teknolojinin akışkan moderniteyle birlikte getirdiği sorunları da göz önünde bulundurmamak gerekmektedir (Bauman ve Lyon, 2013: 35).

3. Transhümanizm

İnsan türünün köklerinden itibaren, yeni yetenekler kazanma arzusu içgüdüsel bir özellik olarak var olmuştur. İnsanlar, varoluşlarının sınırlarını her zaman genişletmeyi hem sosyal olarak hem de coğrafi ve zihinsel olarak keşfetmeyi arzulamışlardır (Bostrom, 2005b: 1). Örneğin, tarih boyunca insanlar keşifler yapmak, yeni topraklar fethetmek, bilgi ve bilgelik arayışında olmak için seyahat etmişlerdir.

Bu arzunun bir örneği, dağları aşma, okyanusları geçme ve keşfedilmemiş toprakları fethetme arzusu olan kaşiflerdir. Christopher Columbus'un Amerika'yı keşfetme amacıyla yola çıkması veya Neil Armstrong'un Ay'a ayak basma hedefi, insanların sınırlarını genişletme arzusunun somut örnekleridir. Aynı şekilde, bilim ve teknolojiye ilerlemeler de insanların yeni yetenekler kazanma isteklerini desteklemiştir. Örneğin, tıp alanında gerçekleşen ilerlemeler, insanların sağlığını koruma ve iyileştirme yeteneklerini artırmıştır. Yeni teknolojiler ve dijital araçlar, insanların bilgiye erişimini ve iletişim yeteneklerini geliştirerek sınırlarını zihinsel olarak genişletmelerini sağlamıştır. Bu örneklerle birlikte, insanların her engelin ve kısıtlamanın üstesinden gelme ve mutluluk arasında bir yol arama eğilimlerinin, sadece bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumun genelinde de var olduğunu söyleyebiliriz. İnsanlık, sürekli olarak sınırlarımızı keşfetmeye ve yeni yetenekler elde etmeye yönelik bir içsel motivasyona sahiptir.

Yaşamın en önemli unsurlarından birisi değişimdir. Tüm canlılar arasında insan en uyumlu olanıdır. İnsanın değişiminde en bariz alan, düşüncelerinde ve kurduğu sistematik yapılarıdır. Hiçbir aydın geleceğin tahminlerine kayıtsız kalmaz (Aydeniz, 2020: 356). Fiziksel ve zihinsel yetenekleri artmış kişilerin önündeki olası gelişmeler bu hali daha da cazip hale getirecektir. Transhümanizm mevzusuna bu bağlamda yaklaşmak yararlıdır.

Transhümanizm, bilimsel ve psikoanalitik içerikler kapsayan bir akım olarak insanın yapıcı zihinsel yetenekleri ve yapıcılığını sağlayan önemli özelliklerden biri olan isteğe büyük bir önem vermektedir. Zihin ve istek üzerindeki vurgusu sayesinde, transhümanizm entelektüel ve kültürel bir hareket olarak nitelendirilebilir. Bilim aracılığıyla zihni doğada işlevsel hale getiren transhümanizm, olasılıkçı ve arzuya dayalı bir dünya tasavvurunu destekler, Heisenberg ve Freud'un yaklaşımlarını benimsemektedir. Bu olasılık ve arzu dünyasında, yaşlılığı ortadan kaldırma, hastalığı iyileştirme, ömrü uzatma, insanın entelektüel, fiziksel ve psikolojik yeteneklerini artırma isteği ve olasılığı teknolojinin varlığıyla sıkı bir şekilde ilişkilidir (Dağ, 2020: 132). Bu bağlamda, Transhümanizm, insanın zihinsel yeteneklerini ve yapıcılığını geliştirmeyi hedefleyen bir akım olarak belirtilmektedir. Bu akım, bilimsel ve psikoanalitik temellere dayanırken, zihin ve istek odaklı bir perspektife sahip olabilmektedir. Örneğin, transhümanizm, yaşlılığı ortadan kaldırma, hastalıkları iyileştirme ve ömrü uzatma gibi arzuları desteklemektedir. Bunun yanı sıra, insanların entelektüel, fiziksel ve psikolojik yeteneklerini artırma isteği de transhümanizmin önemli bir özelliği olarak görülmektedir. Bu nedenle, transhümanizm ilgi çekici bir araştırma alanı haline dönüşebilmektedir. Toplumsal yapı, etkileşimler ve insanın rolü gibi sosyolojik kavramlar, transhümanizmle birlikte ortaya çıkan değişimleri anlamak ve değerlendirmek için önemli bir perspektif sunmaktadır. Bu akım, insanın gelecekteki tekamülünü, teknolojinin toplumsal etkilerini ve insanın kimlik ve ilişkilerine olan etkilerini anlamak için araştırmacıların gözlem ve analizlerine açık bir konu olarak görülebilir (Dağ, 2020).

İnsan hayatını geliştirmeyi hedefleyen transhümanizm, sadece bir akım değil, aynı zamanda bilimsel, teknolojik, sosyal ve kültürel boyutları olan bir dönüştürücü ideoloji olarak ta belirtilmektedir. Bu felsefenin temsilcileri, nöro-biyoloji, nano-bilim, bilgi teknolojisi, modern tıp, genetik mühendislik, bilgisayar ve yapay zekâ üzerinde çalışan bilim insanlarıdır.

Transhümanistlere göre, bu güç araçları ve teknolojiler, mühendisler ve bilim insanları tarafından yönetilerek sosyal, biyolojik, kültürel ve ekonomik değişimleri tetikleyebilecektir (Dağ, 2020: 132).

Hayatın neredeyse her alanında etkisi olan bir faktör olarak, teknoloji insanların yaşamlarında önemli bir yer tutmaktadır. İnsan yaşam standartlarını iyileştirebilecek birçok çalışma yapılmaktadır. Teknoloji insan hayatını yeniden şekillendirmektedir. İnsan hayatının birçok alanı değişiyor, dönüşüyor ve gelişiyor. Bu değişimlerden biri yapay zekâ, diğeri ise dijital teknolojinin önemli süreci. İleri teknoloji sayesinde insanlar toplumsal hayatlarında sadece mali ve politik faydalar elde etmezler. Aynı zamanda, bu teknoloji insan varlığını etkileyebilir. Yapay zekâ ya da ileri teknoloji, insan varlığını yeni bir rotaya sokmuştur ve bu varlığın gelecekte nereye varacağını kestirmek imkansızdır. Yapay zekanın öncülük ettiği teknolojik gelişmeler, transhümanizm çerçevesinde insan zihninin sınırlarını aşmaya doğru ilerlemektedir (Gültekin, 2021: 3).

Transhümanizm, insanların doğal sınırlarını aşarak teknolojik olarak geliştirilmiş insanlara dönüşmelerini öneren bir felsefedir (More, 2018). Bu felsefe, insanların biyolojik sınırlarını aşarak daha uzun, daha sağlıklı ve daha akıllı yaşamlarına olanak tanıyan teknolojik gelişmeleri desteklemektedir. Bu teknolojik gelişmeler arasında, beyin bilgisayar arayüzleri, yapay organlar, nanoteknoloji ve diğer biyoteknolojik yenilikler yer almaktadır. Transhümanizmin savunucuları, insanların teknolojiyi kullanarak daha iyi bir yaşam sürmelerine olanak tanıyan bir gelecek hayal etmektedir. Bu gelecekte, insanlar yaşamlarını sonsuz bir şekilde uzatabilirler ve diğer insanların yapamayacağı şeyleri yapabilirler.

Transhümanizm terimi ilk olarak J. Huxley tarafından kullanılmıştır (Bostrom, 2005b: 7; Dağ, 2017: 52). Huxley'e (1957: 17) göre bireyin insanken kendini aşma süreci transhümanizm olarak tanımlanır. Max More'un (2018) ifadesiyle, yaşamı yücelten ilke ve değerlere dayanan, zeki yaşamın var olan insan biçimlerinin ve sınırlamalarının ötesinde sürdürülebilirliğini tasavvur eden, bilim ve teknoloji yoluyla gelişimini hızlandıran bir felsefeler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Benzer bir tanımlamada bulunan Bostrom (2005a) ise, insanın hayatta kalmasını tehlikeye atan ya da insan sınırlarını aşan herhangi bir teknolojik yaklaşımın faydası, insanın fiziksel ve duygusal performansını iyileştirmeye ve böylece insan ömrünü uzatmaya yönelik çabaların toplamı şeklinde belirtmektedir.

Transhümanizm; insanın bedensel ve zihinsel kapasitelerinin geliştirilmesi, yaşlanma ve hastalık gibi istenmeyen durumların üstesinden gelinmesi için teknoloji ve bilimin kullanılması gerektiğini savunan bir felsefi akım olarak behsedilmektedir (Bilgen, 2023). Bu bağlamda Transhümanizm, insanın sınırlarını aşma ve potansiyelini gerçekleştirme amacıyla teknoloji ve bilimi kullanma fikrine dayanmaktadır. Bu düşünce hareketi, insanın fiziksel ve bilişsel yeteneklerinin artırılması için çağdaş bilimsel ve teknolojik ilerlemeleri birleştirmektedir. Transhümanizm, insanın yaşlanma, hastalık ve diğer sınırlayıcı faktörlerle mücadele ederek daha uzun, daha sağlıklı ve daha gelişmiş bir yaşam sürmesi iddiasındadır. Ancak, bu düşünce hareketi etik ve sosyal konuları da beraberinde getirmekte ve tartışmalara yol açabilmektedir.

Chul Han göre, Transhümanizmin hedefi, evrensel bir mutluluk olan "yüksek ve her yere yayılan" bir durumu gerçekleştirmektir. Bu bağlamda Transhümanizmin insanların daha fazla yeteneklere ve fiziksel iyileştirmelere sahip olmasını teşvik ederek insan deneyimini iyileştirmeye odaklandığını vurgulanmaktadır. Ancak, Chul Han'ın eleştirileri de mevcuttur. O, transhümanizmin mutluluğu sadece fiziksel ve teknolojik gelişmelerle ilişkilendirmesini eleştirmektedir. Ona göre, gerçek mutluluk ve anlam insan deneyiminde derinlik, ilişkiler, maneviyat ve insanlıkla bağlantılıdır. Transhümanizmin ise bu unsurları ihmal ederek insan deneyimini yüzeyselleştirebileceği ve bir tür can sıkıntısı yaratabileceği öne sürülmektedir (Chul Han, 2022: 69).

Tanımlar genişletilebilmekle beraber aksi düşünceler de mevcuttur. Transhümanistlerin veya transhümanizme eleştirel yaklaşanların ortak noktası, transhümanizmin gayelerine bakış açılarıdır.

Bu hedefler şöyle sıralanabilir: Bilim ve teknoloji aracılığıyla insanın eksikliklerini gidermek, insan sınırlarını ortadan kaldırmak, insan yeteneklerini geliştirmek, yani insanı değiştirip dönüştürerek kendi kendini aşabilmesini mümkün kılmak. Latince'de geçiş trans ile ifade edilir. Transhümanizmin ön eki, "bir şeyden diğerine geçiş", "büyük ölçüde değişim" ve "aşkınlık" anlamına gelmektedir. Buradaki değişimler ve geçişler bilim ve teknoloji sayesinde mümkün olmaktadır. "Transhüman" Türkçe'de "geçişsel insan" anlamına gelir ve genetik mühendisliği, biyoteknoloji, giyilebilir teknoloji vb. anlamına gelir. Böylelikle sıradan insandan aşkın insana geçiş gerçekleşmektedir.

Akışkan modernite perspektifinden, aşkın insanın inşası, modern toplumun sürekli değişen koşullarında bireylerin kendilerini yeniden şekillendirmesini ve dönüştürmesini ifade etmiştir. Bu dönüşüm sürecinde, insanlar aşkın bir varlık haline gelebilmektedir. Aşkın insan, kendi sınırlarını aşan, değişime ve dönüşüme açık bir şekilde kendini geliştiren ve evrimsel olarak ilerleyen bir varlık olarak düşünülmektedir. Transhümanizm bağlamında ise, aşkın insanın inşası, teknoloji aracılığıyla insanın biyolojik ve zihinsel sınırlarını aşma ve geliştirme sürecini ifade etmektedir. Transhümanist düşünceye göre, insanlar bilim ve teknolojinin yardımıyla yeni yeteneklere, uzun ömürlülüğe, zihinsel gelişime ve hatta yapay zekâ entegrasyonuna sahip olabilmektedirler. Bu süreçte, insanlar aşkın bir varlık haline gelerek kendi doğalarını aşabilir ve kendilerini yeni bir düzeye yükseltebilirler. Bu noktada, aşkın insan akışkan modernite ve transhümanizm arasındaki ilişkiyi ifade etmektedir. Akışkan modernite, bireylerin sürekli değişen toplumsal koşullarda kendilerini yeniden inşa etme sürecini vurgularken, transhümanizm ise bu inşa sürecinde teknoloji aracılığıyla sınırları aşmayı ve gelişmeyi hedeflemektedir.

Transhümanizm; ölümsüzlük ve daha uzun yaşam vaatlerini aşkın ilahi bir mevcudiyetten ziyade insan çabalarıyla gerçekleştirmeye yönelik modern teknolojinin gücünü ve potansiyelini somutlaştırır. Transhümanizm, teknolojinin yüceltilmesini ve aşkın bir tanrının sürgüne gönderilmesini tasvir ederek, kendisini dine seküler bir alternatif olarak konumlandırır. Akışkan modernite, çağdaş dünyada hızlı değişimlerin ve karmaşıklığın sürekli olarak mevcut olduğu bir kavram olarak belirtmiştir. Bu durum, geleneksel toplumsal normların yerini sürekli evrilen ilişkilerin aldığı bir döneme işaret etmektedir. Bu bağlamda, transhümanizm akışkan modernitenin bir uzantısı olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Transhümanizm, teknolojinin gücünü ve potansiyelini vurgulayarak, ölümsüzlük ve uzun yaşam gibi ideallere ulaşmayı insan çabalarına bağlamaktadır. Transhümanizm, modern teknolojiyi yücelterek ve aşkın bir tanrı fikrini sürgüne göndererek kendisini dine seküler bir alternatif olarak konumlanmaktadır. Bu yaklaşım, transhümanizmin insanlığın kendi yaratıcılığı ve teknolojik gelişmeler aracılığıyla ilahi bir mevcudiyeti aşma hedefini vurgulamaktadır. Tanrısal bir varlık yerine, insanların kendi çabaları ve bilimsel keşifler aracılığıyla ölümsüzlük gibi aşkın hedeflere ulaşabileceğini savunmaktadır. Transhümanizm, akışkan moderniteyle uyumlu olarak insanların değişim, dönüşüm ve potansiyel arayışlarını vurgulayan bir felsefi yaklaşım olarak sunulmaktadır. Teknoloji aracılığıyla insanların sınırlarını aşma ve daha ileri bir evrimsel aşamaya geçme arzusunu ifade etmektedir (Dağ, 2017: 52).

4. Transhümanizm Ölüme Başkaldırı mı?

Transhümanizm, temel olarak insanın biyolojik sınırlarını aşarak daha gelişmiş bir varlık haline gelmesini (Huxley, 1959: 17) savunan bir düşünce hareketi hatta ideolojik bir dönüşüm (Dağ, 2020: 132) olarak belirtilmektedir. Bu düşünceye göre, insanlar teknolojinin yardımıyla yaşlanmayı geciktirebilir, hastalıklara karşı daha dirençli hale gelebilir ve hatta ölümsüzlüğü elde edebilirler (Bostrom, 2005b). Bu nedenle, transhümanizm ölüm algısını temelden değiştirme arzusunda olduğu söylenebilir. İnsanı, ölümün kaçınılmaz bir son olması düşüncesinden kurtarmayı hedeflemektedir.

Ölümün, bireyler ve toplumlar üzerinde derin bir etkisi olduğu bilinmektedir. Ölümle yüzleşme, insanların yaşamlarını, değerlerini ve önceliklerini yeniden değerlendirmelerine neden olmaktadır

(Kurzweil, 2005: 498). Transhümanist düşünce, insanların bu zorlu süreci aşmasına yardımcı olmayı hedeflemektedir. Ölümsüzlük arayışı, insanların ölüm korkusunu azaltarak, psikolojik ve sosyal anlamda daha sağlıklı bir toplum yaratma potansiyeline sahip olabilmeyi iddia etmektedir (Kurzweil, 2005: 256).

Transhümanist düşünce, teknoloji ve bilimin insanın yaşam süresini uzatma ve yaşam kalitesini iyileştirme potansiyeline sahip olduğu bilinmektedir. Ölümü yenme arayışının insanlık tarihi boyunca var olduğu ve potansiyel olarak her zaman mevcut olacağını vurgulanmaktadır. Ancak, bu süreçle birlikte beklenmedik etik ve sosyal çatışmalar da ortaya çıkabilir. Ölümü yenme arayışı, bireylerin değerlerini ve yaşam önceliklerini yeniden değerlendirmelerine yol açabilir (Demir, 2018: 99).

Teknolojinin hızlı ilerleyişi, ölümü yeniden tanımlama gücüne sahip olunabileceğini iddia etmektedir. Yapay zekâ, nanoteknoloji, genetik mühendislik ve diğer ileri teknolojiler, insanın biyolojik sınırlarını aşmasına olanak sağlamaktadır (More, 1996; More, 2018). Örneğin, yaşlanma sürecini yavaşlatmak veya durdurmak için gen terapisi kullanmak, transhümanist yaklaşımın bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Bu tür teknolojilerin geliştirilmesi, ölümün doğal bir süreç olmaktan çıkmasını sağlamakta ve insanın ömrünü uzatabilmektedir.

Transhümanizm, insanın biyolojik sınırlarını aşarak ölümsüzlüğe ulaşma hedefiyle ölüme başkaldıran bir düşünce hareketi olarak görülmektedir. Ölüm algısını değiştirerek, insanların daha uzun, daha sağlıklı ve daha zengin bir yaşam sürmelerine olanak tanımaktadır. Teknolojinin hızlı ilerlemesiyle birlikte, transhümanizm daha da önemli hale gelmekte ve insanlığı yeni bir döneme taşıyabilmektedir.

Transhümanizm, insanın biyoteknoloji ve genetik mühendislik gibi ileri teknolojilerle etkileşimini ifade etmektedir. Bu akım, insanların sınırlarını aşarak daha gelişmiş bir hale gelmeyi ve yaşam sürelerini uzatmayı amaçlamaktadır. Ölümsüzlük, transhümanizmin ilgi çekici ve iddialı bir hedefidir, ancak bu hedefin tam anlamıyla gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belirsizdir. Transhümanizm, insanın teknoloji ve bilimle birlikte potansiyelini keşfetmesini ve insanlığın aşamalı bir süreç geçirmesini teşvik etmektedir (More, 1996; More, 2018).

Chul Han'a (2022: 70) göre insan, hayatta kalabilmek için varlığını ortadan kaldırmakta, belki de ölümsüzlüğe erişecek, fakat bedeli hayat olacaktır. Bu bağlamda insanın paradoksal bir durumu temsil ediyor gibi görünmektedir. İnsanın hayatta kalma güdüsü ve ölümsüzlüğe ulaşma arzusu, onu kendi varlığını ortadan kaldırmaya itmektir. Ancak, bu süreçte insan hayatının gerçek anlamını kaybetme riski bulunmaktadır. Aynı zamanda, insanın ölümsüzlük arayışının hayatın bedelini taşıyacağı ifadesi, bir tür varoluşsal ikilemi ve değerlendirme gerektiren bir durumu da vurgulamaktadır. Ölümsüzlüğün elde edilmesi, belki de insanın doğal yaşam döngüsünden çıkması, değişmezlik ve süreklilik arayışı gibi konuları düşündürmektedir. Sunulan argümanlar, transhümanizmin ölüme başkaldırı olarak değerlendirilebileceğini desteklemektedir. Transhümanizmin sosyal ve psikolojik etkileri üzerindeki çalışmaların daha da derinleştirilmesi, konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir.

5. Sonuç

Akışkan modernite ve transhümanizm, teknolojik gelişmelerin insan hayatları üzerindeki etkisini tartışan önemli konular haline gelmiştir. Akışkan modernite, insanların hayatlarının belirsiz ve değişken olduğu bir dönemi ifade ederken, transhümanizm ise insanların biyolojik sınırlarını aşarak daha gelişmiş bir insan türüne dönüşmelerini önermektedir. Bu iki kavram, gelecekte insanların hayatlarını nasıl yaşayacakları konusunda önemli soruları gündeme getirmektedir. Ancak, her iki kavramın da tartışmalı yönleri vardır. Akışkan modernitenin, bireylerin toplumsal bağlarının zayıflamasına ve yalnızlığa neden olabileceği endişeleri bulunmaktadır. Transhümanizm ise, insan doğasının sınırlarının aşılması konusunda etik ve sosyal sorunlara neden olabilir. Bu nedenle, akışkan modernite ve transhümanizm gibi konuların tartışılması ve

incelenmesi, insanların gelecekte nasıl bir yaşam sürdürecekleri konusunda daha iyi bir anlayışa sahip olmalarını sağlayabilir. İnsanların teknolojik gelişmelerden yararlanarak daha iyi bir yaşam sürdürmeleri mümkün olsa da bu gelişmelerin insanların doğal sınırlarını aşmaması ve toplumsal bağların zayıflamasına neden olmaması için etik ve sosyal değerler göz önünde bulundurulmalıdır. Bu anlamda Akışkan modernite, insanların hayatlarının belirsiz ve değişken olduğu bir dönemi ifade ederken, transhümanizm ise insanların biyolojik sınırlarını aşarak daha gelişmiş bir insan türüne dönüşmelerini önermektedir. Bu iki kavram, gelecekte insanların hayatlarını nasıl yaşayacakları konusunda önemli soruları gündeme getirmektedir.

Bu araştırma, transhümanizm konusu akışkan modernite bağlamında ele alınmış ve ölüme başkaldırı perspektifiyle incelenmiştir. Sosyal bilimci bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde, transhümanizmin toplumsal yapı, etkileşimler ve insanın rolü üzerinde önemli etkileri olduğu görülmektedir. Transhümanizm, teknoloji ve bilimin insanın yaşam süresini uzatma, sağlığını geliştirme ve yeteneklerini artırma potansiyelini vurgulanmaktadır. Bu, bireylerin yaşam biçimlerini, değerlerini ve önceliklerini yeniden şekillendirmelerine yol açmaktadır. Toplumda ölüm algısı ve yaşlanma süreciyle ilgili olarak dönüşüm ve tartışmaların ortaya çıkması kaçınılmazdır. Transhümanist düşünce, insanların ölüm korkusunu azaltarak, psikolojik ve sosyal anlamda daha sağlıklı bir toplum yaratma potansiyeline sahip olduğunu öne sürmektedir. Ancak, transhümanizm beraberinde bir dizi etik ve sosyal sorunları da getirmektedir. Örneğin, teknolojinin sınırsız kullanımı ve insanın doğasını değiştirme potansiyeli, toplumsal adalet, eşitlik ve insan hakları gibi önemli konuları da gündeme getirmektedir. Bu durum, sosyal bilimcilerin transhümanizmi eleştirel bir perspektifle değerlendirmesini gerektirmektedir.

Transhümanizmin sosyal etkilerini anlamak için, toplumsal yapı, sosyal ilişkiler ve insanın kimlik ve ilişkileri gibi sosyolojik kavramlar önemli bir perspektif sunmaktadır. Toplumun bütün katmanlarına ve gruplarına eşit erişim sağlanması, potansiyel sosyal ayrımların ortadan kaldırılması ve insanın özgürlüğünün korunması gibi konular, transhümanizmin toplumsal etkilerinin değerlendirilmesinde dikkate alınmalıdır.

Sonuç olarak, transhümanizm, insanlığın potansiyelini teknoloji aracılığıyla keşfetme ve ölümü yenme arzusunu temsil ettiği söylenebilir. Araştırmacılar, bu düşüncenin toplumsal, etik ve sosyal boyutlarını eleştirel bir şekilde incelemeli ve insanın kimlik, ilişkiler ve toplumun yapısal dinamikleri üzerindeki etkilerini tartışmalıdır. Bu sayede, transhümanizmin insanlık için ne tür bir gelecek önerdiğini ve toplumsal dönüşümleri nasıl şekillendirebileceğini daha iyi anlayabiliriz.

Etik onam: Bu çalışmada etik kurul onayı gerekli değildir.

Yazar Katkıları: *Konsept:* Ş.M., *Literatür Tarama:* Ş.M., *Tasarım:* Ş.M., *Veri toplama:* Ş.M., *Analiz ve yorum:* Ş.M., *Makale yazımı:* Ş.M., *Eleştirel incelenmesi:* Ş.M.

Çıkar Çatışması: Yazar(lar) arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek: Finansal kaynaklar, katkı sağlayan kurum, kuruluş yoktur.

Kaynaklar

Aydeniz, H. (2020). Geleneksel değerler üzerinden bir transhümanizm eleştirisi. *İlted: İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, 53(1), 53-376.

Bauman, Z. (2022). *Akışkan hayat*, (3. Basım), (A. E. Pilgir, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Bauman, Z. (2023). *Akışkan Modernite*, (5. Baskı), (S. O. Çavuş, Çev.). İstanbul: Tellekt Yayınları.

Bauman, Z. ve Lyon, D. (2013). *Akışkan gözetim*, (2. Basım), (E. Yılmaz, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Bilgen, H. (2023). Biyoteknoloji ve insan hakları: transhümanizm hukuk alanına nasıl girdi?. 12.06.2023 tarihinde <https://www.medikalakademi.com.tr/biyoteknoloji-ve-insan-haklari-transhümanizm-hukuk-alanina-nasil-girdi/#:~:Text=%C4%B0nsan%20hakk%C4%B1%20haline%20gelen%20teknoloji,Tekniklerinin%20kullan%C4>

- [%B1lmas%C4%B1n%C4%B1%20haklar%20i%C3%A7ine%20alm%C4%B1%C5%9ft%C4%B1r](#) adresinden alındı.
- Bostrom, N. (2005a), Transhumanist values, 20.05.2023 tarihinde <https://www.nickbostrom.com/ethics/values.html> adresinden alındı.
- Bostrom, N. (2005b). A History of transhumanist thought, *Journal Of Evolution And Technology*, 14(1), 1–25.
- Chul Han, B. (2022). *Palyatif toplum: günümüzde acı*, (H. Barışcan, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Dağ, A. (2017). Hümanizmin radikalleşmesi olarak transhümanizm, *Felsefi Düşün- Akademik Felsefe Dergisi*, 0(9), 46- 68.
- Dağ, A. (2020). *Transhümanizm: insanın ve dünyanın dönüşümü*, (2. Baskı), Ankara: Elis Yayınları.
- Demir, A. (2018). Ölümsüzlük ve yapay zekâ bağlamında transhümanizm, *Online Academic Journal Of Information Technology*, 9(30), 96-104.
- Dilipak, A. (2021). Transhümanizm üzerine. 20.05.2023 tarihinde <https://m.yeniakit.com.tr/yazarlar/abdurrahman-dilipak/transhumanizm-uzerine-34723.html> adresinden alındı.
- Gültekin, A. (2021). Transhümanizm bağlamında yapay zekâ tanrıya bir başkaldırı mıdır?. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28, 1-16.
- Filiz, İ. (2022). Bauman'da katı ve akışkan modernite, *Tezkire*, 20.05.2023 tarihinde <https://tezkiredergisi.org/wp-content/uploads/2022/07/1%CC%87kram-f1%CC%871%CC%87z-Baumanda-Kati-Ve-Akis%CC%A7kan-Modernite.Pdf> adresinden alındı.
- Huxley, J. (1959). *New bottles for new wine*, (2nd. Ed), London: Chatto & Windus Ltd.,
- İnce, A. (2022). Akışkan modernite ve performans toplumu bağlamında eğitimi yeniden düşünmek. *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 3(1), 80-89.
- Kurzweil, R. (2005). *The Singularity is near: when humans transcend biology*. London: Penguin Books Ltd.
- More, M. (1996). Transhumanism: towards a futurist philosophy. 06.06.2023 tarihinde <https://web.archive.org/web/20051029125153/http://www.maxmore.com:80/transhum.htm> adresinden alındı.
- More, M. (2018). Transhümanizm ve insanlığın yeni çağı. 20.05.2023 tarihinde <https://www.mmo.org.tr/istanbul/haber/transhumanizm-ve-insanligin-yeni-cagi> adresinden alındı.
- Tepeler, G. S. (2022). Bauman'ın akışkan modernite kuramı çerçevesinde refleksif sosyoloji üzerine bir değerlendirme. *Marifetname*, 9(2), 493-529.